

Голуб І.О., аспірант спеціальності 073 Менеджмент

Науковий керівник: Орехова А.І., д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту імені професора Л.І. Михайлової

(Сумський національний аграрний університет, м. Суми, Україна)

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ: ПОЛІТИКА КРАЇН ЄС ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

Сутність стратегічного управління аграрними підприємствами полягає у визначенні та реалізації довгострокових цілей та стратегій, спрямованих на досягнення конкурентних переваг та стійкого успіху в галузі сільськогосподарського бізнесу. Такий вид управління набуває особливого значення через постійні зміни на ринку, зростаючу конкуренцію, швидкі технологічні інновації та зміни в регулюванні аграрного сектора.

Одним з найважливіших завдань аграрного сектору є забезпечення сталого розвитку сільськогосподарського виробництва, здатного забезпечити продовольчу безпеку країни [1, с. 185]. У 1962 р. країни ЄС прийняли Спільну аграрну політику (САП), яка стосується галузей харчування, охорони навколишнього середовища та розвитку сільських територій. Вона управляється та фінансується на європейському рівні з ресурсів бюджету ЄС, має на меті забезпечити стабільність на ринку сільськогосподарської продукції, підтримку доходів сільських жителів та розвиток сільських територій, а також забезпечити екологічну стійкість та збереження природних ресурсів.

Реалізація ЦСР в аграрному секторі ЄС фінансується за допомогою Європейського аграрного фонду розвитку сільських районів (EAFRD). Бюджет EAFRD на період з 2022 по 2027 рр. становить понад 95,5 млрд. євро і спрямований на перехід до нової загальної сільськогосподарської політики ЄС, яка орієнтована на досягнення ключових ЦСР та відповідає концепції подальшого розвитку агросфери «Green Deal» [2, с. 33–34, 37]. Кожна країна-член ЄС розробляє власну стратегію розвитку агросектору та сільських територій. Крім спільного бюджетного фінансування, країни вживають заходів для інституційної фінансової підтримки сталого розвитку сільських територій [3]. Також на ці потреби у країнах-членах ЄС додатково додаються кошти у розмірі 10 млрд. євро з фондів Horizon Europe [4].

На сьогодні в Україні відсутній системний правовий документ, що регулює сферу аграрної політики, що зумовлює необхідність розробки такого документу, особливо в контексті виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, та отримання Україною статусу кандидата в члени ЄС. Розробка системного правового документу з аграрної політики є ключовим кроком для гармонізації законодавства та норм у сільському господарстві з європейськими стандартами та вимогами.

У «Державній стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 рр.» відзначається, що окремі регіони України зазнають демографічної кризи, особливо сильно ця проблема відчутна в сільській місцевості, де відбувається обезлюднення. Найбільший ризик бідності виникає серед жінок, що проживають у малих містах та на сільських територіях. Також акцентується увага на необхідності проведення заходів адаптації до змін клімату з метою зменшення негативних впливів на сільське господарство [5]. Для реалізації вищезгаданої стратегії був прийнятий план заходів на 2021–2023 рр. Проте наразі складно говорити про його успішну реалізацію через обмеженість ресурсів. Існує ймовірність, що сама стратегія та план заходів можуть зазнати перетворень через виклики, пов'язані з війною росії проти України.

Наразі питання відновлення агробізнесу в Україні стає дуже актуальним. Війна значно ускладнює інноваційно-інвестиційну діяльність учасників агробізнесу, що негативно впливає на галузь. Основою для такого відновлення мають стати «зелений»

курс та ЦСР, визнані світовою спільнотою [6, с. 77]. Агробізнес спільно з урядом визначили пріоритети на період війни, які передбачають розвиток експортної логістики, зберігання врожаю (зокрема, будівництво зерносховищ), кредитування та доступ до фінансування. Очікується, що будуть реалізовані «Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», «Питання національних пріоритетів трансформації продовольчих систем в Україні» та інші акти, схвалені до війни. Основою повоєнної відбудови та модернізації агросектору має стати екологічне ресурсозберігаюче сільське господарство [7, с. 29].

«План відновлення України» містить низку стратегічних заходів для відновлення агропромислового сектору: будівництво системи іригації, розвиток переробки сільськогосподарської продукції, підтримку насінництва та розвиток тваринництва, овочівництва і садівництва, розвиток сектору біоенергетики, аграрного машинобудування та перехід агропродовольчого сектору до зеленого зростання [8]. Українським агровиробникам важливо враховувати орієнтири Європейської Зеленої угоди у своїй діяльності, що дозволить їм відповідати європейським вимогам при експорті продукції на європейський ринок. Тому важливо, щоб вони впроваджували у свою діяльність практики та технології, які дозволять відповідати стандартам і забезпечувати високу якість та безпеку своїх продуктів для європейських споживачів.

Перелік посилань

1. Орехова, А. І. (2018). Аналіз стану виробничого потенціалу сільськогосподарських підприємств. *Український журнал прикладної економіки*, № 4, С. 185–191. Available at: http://ujae.org.ua/wp-content/uploads/2019/10/ujae_2018_r04_a21.pdf
2. Корінець, Р. (2023) Сільський розвиток. Посібник для фахівців з аграрного та сільського розвитку територіальних громад : монографія. Київ : ФОП Лопатіна О. О. 158 с. Available at: <https://hromady.org/wp-content/uploads/2023/04/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D1%81%D1%96%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9-%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BE%D0%BA-.pdf>
3. The common agricultural policy: 2023–27 (n. d.). An official website of the European Union. Available at: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/cap-2023-27_en
4. Horizon Europe (n. d.). Available at: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_en
5. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021–2027 роки (2020). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#n11>
6. Попова, О. Л. (2022). Зелений курс інноваційно-інвестиційного розвитку аграрних підприємств при повоєнному відновленні. *Актуальні проблеми економіки, менеджменту та маркетингу в аграрному бізнесі* : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, м. Дніпро, 20 вересня 2022 р., ДДАЕУ. С. 75–77. Available at: https://drive.google.com/file/d/1IQNNGJI1XU_gsSy0nvBoUhkVejXJFaN-/view
7. Шубравська, О. В., Прокопенко, К. О. (2022). Забезпечення продовольчої безпеки України: повоєнний контекст. *Економіка України*. № 7. С. 21–42. Available at: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.07.021>
8. План відновлення України (2022). Available at: <https://recovery.gov.ua/>